

Türkmen Düğünü (1990) Dizisindeki Âdet Gelenek ve Göreneklere Popüler Kültürün Etkisi¹

Hulusi ÇELİK²

Öz: Tüm insanların kendi milletlerine ait kültür ve ritüelleri vardır. Bu ritüeller zamanla değişmiş ve toplumlar arasında daha sık karşılaşılan bir olay haline gelmiştir. Bu ritüellerde yapılan uygulamalar (bölgelere göre farklılık gösterebilir), gelenekler ve görenekler popüler kültür sayesinde nesilden nesile değişmeye uğramış ve hala değişmeye devam etmektedir. Çünkü bir önceki neslin yaptıklarını yeni nesil yaşadıkları çağa daha uygun hale getirerek kendilerine ait bir kültür ortaya çıkarmaktadır.

Popüler kültür, toplumun çoğunluğu tarafından kabul edilen ve tüketilen davranışlar, eğilimler, normlar vb. kültürel ifadelerdir. Popüler kültür, modern sanat, medya ve diğer kültürel alanlarla yaygınlaşan, popülerleşen ve takip edilen toplumda kabul görünmüş kültürel ifadelerdir

İnsanların doğum, evlilik, ölüm vb. ana geçiş dönemlerinden evlilik geçiş dönemi ve ona bağlı ritüeller oldukça önemlidir. Günümüzde evlenme geçiş döneminde uygulanan ritüellerin birçoğunun popüler kültürün etkisiyle değiştiği görülmektedir. Örneğin, insanlar kitle iletişim araçlarıyla birbirleriyle çok rahat iletişime geçebildikleri için iki kişi sosyal medya üzerinden tanışarak birbirini severek evlenmeye karar vermektedir.

Bu çalışmada ise Türkmen Düğünü (1990) adlı dizideki evlenme geçiş dönemine ait âdet, gelenek ve görenekler ele alınmaktadır. Bu dizinin senaryosu, Ali Yörük'ün 1970 yılında yazdığı Türkmen Düğünü tiyatro oyunudur. Bu metin, 1990 yılında teknolojinin gelişmesiyle mini bir dizi haline dönüştürülerek TRT tarafından televizyonda yayınlanmıştır. Dizideki olaylar Afyonkarahisar ili Emirdağ ilçesinde Türkmen düğünü gelenek, görenek ve âdetlerini içinde bulunduran bir senaryoya dönüştürülmüştür. Çalışmamızda 1990 yılında Türkmen Düğünü dizisinden yola çıkılarak Türk düğünü gelenek, görenek ve âdetleri halk bilimsel açıdan incelenecektir. Ayrıca, diziden yola çıkılarak geçmişteki uygulamalar ile günümüzdeki uygulamalar karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkmen Düğünü, Gelenek, Âdet, Görenek, Popüler Kültür

Abstract: All humanity has had its own national culture and rituals. These rituals have changed over time and have come to the present day as a more common event among societies. The practices performed in these rituals, which may differ according to regions, traditions and customs have been and continue to be changed from generation to generation through popular culture. Because the new generations create a culture of their own by making what the previous generation did more suitable for the age they live in.

Popular culture consists of behaviors, trends, norms, and other cultural expressions that are accepted and consumed by the majority of society. Popular culture is the cultural expressions that have become widespread, popularised and followed by modern art, media and other cultural fields.

Among the main transition periods such as birth, marriage, and death, the marriage transition period and its related rituals are considerably important. Today, it is seen that many of the rituals applied in the marriage

¹ Bu çalışma III. Dil, Kültür ve Edebiyat Öğrenci Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

² Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Halkbilimi 4. Sınıf Öğrencisi. hulusi_celik60@hotmail.com

transition period have changed under the influence of popular culture. For example, since people can communicate with each other very easily through mass media, two people decide to get married by meeting each other through social media.

This study discusses the customs, the folkways, and the traditions belonging to the marriage transition period in the series called *Turkmen Wedding* (1990). The script of this series is the theatre play *Turkmen Wedding* written by Ali Yörük in 1970. This text was transformed into a mini-series with the development of technology in 1990 and broadcast on television by TRT. The events in the series were transformed into a scenario that includes Turkmen wedding traditions, customs, and folkways in Emirdağ district of Afyonkarahisar province. In our study, based on the 1990 series *Turkmen Wedding* (1990), Turkish wedding traditions, customs, and practices will be analyzed from a folkloric perspective. In addition, based on the series, the practices in the past and today's practices will be evaluated comparatively.

Keywords: *Turkmen Wedding, Custom, Tradition, Folkway, Popular Culture*

Giriş

Tüm insanlığın kendi milletlerine ait ritüelleri olmuştur. Bu ritüeller zamanla değişerek aslında toplumlar arasında daha sık karşılaşılan bir olay olarak gündeme gelmiştir. Buna göre, popüler kültürün etkisiyle ritüeller aslında özel günler adı altında toplanıp sıradanlaşmış ve geçmişte yapılan bu ritüeller, gelenek ve görenekler popüler kültür sayesinde değişmeye uğramış ve uğramaya devam etmektedir. Bu gelenek ve görenekler her bir nesilde değişime uğruyor dersek yanlış olmaz, çünkü bir önceki neslin yaptıklarını yeni nesil daha modern ve yaşadıkları çağa uygun hâle getirerek kendilerine ait bir kültür ortaya çıkarıyorlar. İşte ritüellerin özel günlere dönmesi de buna bağlı olarak değişmesine neden olmuştur.

Bu ritüeller arasında bayramlar, ibadet evleri, evlilik vb. ritüellerden evliliği ele aldığımızda geçmişte ailelerin uygun buldukları kişilerle evlendirildiklerini görüyoruz. Ancak bu gün geçtikçe insanların gelişmesi (eğitim görmesi) ile evlenecek kişilerin ailelerine karşı çıkarak ailenin istediği kişi ile değil kendi istediği ve sevdiği kişiyle evlenmek istediğini ve bunu dile getirdiğini görüyoruz.

Bundan dolayı evlilik kültürü sürekli değişen ve gelişen bir ritüel olarak araştırmacıların her dönem yeniden ele almak istedikleri bir konu olarak karşımıza çıkıyor. Bu çalışmada ise Ali Yörük'ün 1970 yılında Türkmen düğünü tiyatro oyununu ele alarak televizyonda sergilenen dizi (1990) ile o dönemin ve o bölgenin evlilik gelenek göreneklerini ele alıp bir çalışma yapılacaktır.

Ali Yörük, 18 Haziran 1940 yılında Afyonkarahisar'a bağlı Emirdağ ilçesinde doğmuştur. Küçük yaşta babasını kaybetmiş, 7 kardeşten birisidir. Babasını kaybettiği için eğitim hayatını çalışarak geçirdi. İlk ve ortaokulu Emirdağ'da okurken liseyi Eskişehir'de okudu, daha sonra yükseköğrenim için İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. Eğitimini tamamladıktan sonra 15 sene (1960-75) tiyatrodaki oyuncu olarak çalıştı. Afyonkarahisar folklorunu Çatalı Köy oyunu ile hem tiyatro hem de televizyonlarda ustalıkla işledi. Buna göre,

İtalyan Profesör Anna Masala Çatallı Köy oyununu İtalyanca çevirdi. Ali Yörük, araştırma - inceleme, edebiyat, fotoğraf, sinema, tiyatro kategorilerinde eserler yazmış popüler bir yazardır.³

Çalışmaya giriş yapmadan önce popüler kültür hakkında kısaca bahsedelim. Popüler kültür, toplumun çoğunluğu tarafından kabul edilen ve tüketilen davranışlar, eğilimler, normlar vb. kültürel ifadelerdir. Popüler kültür, modern sanat, medya ve diğer kültürel alanlarla yaygınlaşan, popülerleşen ve takip edilen toplumda kabul gören kültürel ifadelerdir (Özçetin, 2016).

Popüler kültürün yayılmasının en önemli yolu kitle iletişim araçlarıdır. Bu yöntemle yayılır ve dikkatlice bir şekilde baktığımızda sürekli bir ticari boyutu olduğunu görürüz. Bu ticari boyut, sinema, televizyon, müzik, internet vb. sektörlerde görülebilir ve olduğu gibi popüler kültürün vazgeçilmez platformlarıdır.

Bu platformlar, kültürün üretilip dağıtılmasına ve tüketilmesine olanak sağlar. Bu platformlar, modayı, dili, giyim tarzını, yaşam tarzını vb. gündelik hayatımızı farkında olmadan popüler kültür etkisiyle şekillendirmemize yardımcı olur.

Halk kültürü ve popüler kültür arasındaki farklardan bahsedelim. Halk ve popüler kültür arasındaki farklar, kültürel çalışmalar alanında önemli bir araştırma konusudur. Bu iki kültürün nasıl tanımlandığını ve birbirinden nasıl ayrıldığını incelemiştir. Kültürü yüksek, düşük ve halk kültürü olarak sınıflandırmanın karmaşıklığına dikkat çekmiştir. Folklor bilimi, halk kültürünün incelenmesinde önemli bir disiplindir. Bu alanda yapılan çalışmalar, halk kültürünün sözlü gelenekler ve yerel pratikler üzerinden nasıl sürdürüldüğünü ve korunduğunu araştırır.

Halk kültürü ve popüler kültür arasındaki farklar, kökenleri, yayılma biçimleri ve toplumsal işlevleri açısından önemli farklılıklar gösterir. Halk kültürü, yerel ve geleneksel pratiklere dayanırken; popüler kültür, ticari ve kitlesel medya aracılığıyla hızla yayılan çağdaş kültürel ürünleri içerir. Bu iki kültür türü arasındaki etkileşim ve geçişkenlik, kültürel çalışmaların temel araştırma konularından biridir.

Geçiş dönemlerinde, toplumlardaki insanların belli bir yaşa geldiklerinde yaptıkları bazı kutlama ve ritüeller vardır. Bu kutlama ve ritüeller, insanların hangi dönemle ilgili olduğuna

³ Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Ali Yörük Maddesi, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yuruk-ali> (Erişim Tarihi 22.04.2000); <https://www.biyografya.com/biyografi/5935> (Erişim Tarihi 22.04.2000).

bağlı olarak farklılık gösterir. Örneğin, bir yetişkinin askere gitmesi genellikle arkadaşları ve ailesi arasında kutlanır ve bunu yaşadıkları bölgeye duyururlar.

Geçiş dönemi ritüelleri teorisyeni Arnold Van Gennep, bize önemli kaynaklar sunmaktadır. Arnold Van Gennep, 1909 yılında yayımladığı "Les Rites de Passage" (Geçiş Ritüelleri) adlı eseriyle antropoloji ve etnografya alanlarında önemli bir katkı sağlamıştır. Van Gennep, toplumların bireylerin yaşam döngüsü içerisindeki önemli değişim ve dönüşüm anlarını çeşitli ritüellerle işaretlediğini ve bu ritüellerin geçiş sürecini yönettiğini öne sürmüştür. Bu ritüeller, bireylerin sosyal statü değişikliklerini sembolik olarak ifade eder ve toplumsal düzenin devamlılığını sağlar.

Van Gennep'in geçiş ritüelleri teorisi, üç ana aşamadan oluşur.

Birincisi, ayrılma aşamasıdır. Bu aşamada, birey önceki statüsünden veya durumundan ayrılır. Ritüelin bu bölümünde, birey eski sosyal konumundan koparılır ve bu ayrılma çeşitli semboller ve uygulamalarla belirgin hale getirilir. Örneğin, ergenlikten yetişkinliğe geçişte, bireyin çocukluk dönemi sembolik olarak sona erdirilir.

İkinci aşama, geçiş aşamasıdır. Bu aşamada, birey eski statüsü ile yeni statüsü arasında bulunur, yani sınırda olma durumudur. "Liminal" terimi, Latince "eşik" anlamına gelen "limen" kelimesinden türemiştir. Bu aşamada, birey belirsizlik ve kimliksizlik durumu yaşar, toplumsal normlar esnetilir. Bu dönemde ritüeller genellikle yoğun ve karmaşıktır. Örneğin, evlilik öncesi dönemdeki bekarlığa veda partisi gibi ritüeller bu aşamayı temsil edebilir.

Üçüncü aşama, birleşme aşamasıdır. Bu aşamada, birey yeni statüsüne veya toplumsal konumuna kabul edilir ve yeniden entegre olur. Bu aşamada, birey yeni rollerini ve sorumluluklarını benimser ve topluluk tarafından bu yeni konumuyla tanınır. Örneğin, evlilik töreni sonrası çiftin toplumda "evli" statüsüyle kabul edilmesi bu aşamaya örnektir.

Van Gennep'in geçiş ritüelleri teorisi, pek çok farklı kültürde çeşitli yaşam olaylarına (doğum, ergenlik, evlilik, ölüm vb.) uygulanan ritüelleri anlamak için bir çerçeve sunar. Bu ritüeller, bireylerin ve toplumların yaşamın kritik dönemeçlerinde psikolojik ve sosyal uyum sağlamalarına yardımcı olur. Van Gennep'in çalışmaları, Victor Turner gibi sonraki antropologlar tarafından da geliştirilmiş ve detaylandırılmıştır. Turner, özellikle geçiş aşamasındaki "liminal" durumun toplumsal yapıyı nasıl etkilediği ve bireyler arasında "communitas" (birliktelik) duygusunu nasıl pekiştirdiği üzerinde durmuştur.

Bu çalışmada analiz yaparken yardımcı ve kavramsal açıdan yararlanacağımız kişi John Berger'in Görme Biçimleri (1986) çalışmasıdır. Berger, fotoğraflar üzerinde çalışmalar yapmış

ve onlara nasıl bakmamız gerektiğini ve nelere dikkat etmemiz gerektiğini anlatmıştır. John Berger'in fotoğraf analizlerini, izlediğimiz dizide kullanarak yapacağımız çıkarımlarda yararlanacağız. "Her bir fotoğrafa baktığımızda, ne denli az olursa olsun, fotoğrafçının sınırsız görünüm olanakları arasından o görünümü seçtiğini farkedebiliriz." (Berger, 1986, s. 10).

Çalışmanın konusu, Ali Yörük'ün 1970'lerde yazdığı olduğu Türkmen düğünü tiyatro oyununun teknolojinin gelişmesiyle Âdem Ayrıl tarafından mini bir dizi haline getirilerek 1990 yılında TRT tarafından televizyonda yayınlandığı Afyonkarahisar ili Emirdağ ilçesinde Türkmen düğünü gelenek, görenek ve âdetlerini içeren bir dizidir. Bu dizi, Türk düğünü gelenek, görenek ve âdetlerini halk bilimsel açıdan analiz etmek ve incelemek amacıyla izlenmiştir. Bu çalışmada bir mekân olmayıp tamamen dizi ve literatürden yararlanılacaktır.

Buna göre, amaç Türkmen düğünü dizisini izlediğimizde yapımcının bize ne anlatmak istediği önemli olsa da izleyici olarak ne anladığımız da önemlidir, çünkü dizinin her sahnesinde halk bilimsel detaylar söz konusudur, bu diziyi normal izleyiciler ile araştırmacılar izlediklerinde farklı sonuçlar çıkarabilirler.

Bu çalışmadaki sorunsal, Türkmen Düğünü (1990) dizisinde aktarılmak istenen adet, gelenek ve göreneklerin neler olduğu ve popüler kültürün etkisiyle nelerin değişmekte olduğudur.

Çalışma yöntemi olarak yapılandırılmış nitel alan araştırması yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Burada diziyi izlerken soruların hazır olması ve diziyi izlerken nerelere dikkat edilmesi gerektiği öncelikli hedef olarak belirtilmiştir. Buna bağlı olarak halk ve popüler kültür ayrımları yapılmıştır.

Çalışma için TRT'ye bağlı olan Tabii uygulaması kullanılmıştır. TRT arşiv içerikleri bu uygulama üzerinden ulaşımı kolay hale getirilmiştir. Çalışmada sahneleri analiz etmek için nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Dizinin herhangi bir fotoğraf ve video gibi herhangi bir tanıtımı yoktur. Çalışmada kullanılacak fotoğraflar dizinin içinden çekilen ve önemli bulunan fotoğraflardır.

Çalışma 3 ana başlık altında toplanıp bu 3 ana başlığa geçmeden önce kısaca diziden bahsedecek olursak. Dizide ana karakterler damat Ahmet ve gelin Haskız'dır. Dizinin başlangıcı Ahmet'in üniversite mezunu olup Afyonkarahisar ili Emirdağ ilçesine gittiğinde annesinin beğendiği kız ile evlendirilmek istediği söylenir, hatta mahalledeki kadınlar Ahmet'in annesine beğendiği kızın çeyizinin tam olduğu oya işleme elbise ve benzeri ihtiyaçlarını tam olduğunu söyler. Böylece Ahmet'in annesini ikna etmeye çalışırlar daha sonra Ahmet yanlarına

uğradığında annesi Ahmet'e beğendiği kız ile evlendirmek istediğini söyler ama Ahmet buna karşı çıkıyor ve başka bir kızını sevdiğini o kızla evlenmek istediğini annesine söyler.

Ahmet sevdiği kızını başka birinin düğününde görür ve ona çalgıcı ile mesaj gönderiyor kız da bunu kabul eder. Burada Ahmet kızın da gönlü olduğunu öğreniyor ve annesine bu kızla evlenmek istediğini söyler, annesi Haskız'ı istemeye gidiyor Haskız'ın annesi söz veriyor kına ve düğünün nasıl olacağı şeklinde konuşurlar.

Düğünden önce damat Ahmet ve gelin Haskız'a kınaları yakılıyor ve ikisini de oynatıyorlar. Daha sonra düğün oluyor düğünden sonra gelin istemeye Ahmet'in bir büyüğü ve mahallenin bir büyüğü toplanıp giderler. Ahmet evde kalıyor gelin geldikten sonra gerdek ile dizi bitiyor.

Dizinin detayları, 3 ana başlık altında değerlendirilecektir. Bu ana başlıklar düğün öncesi, düğün sırası ve düğün sonrası şeklindedir. Bu ana başlıklar altında, hem diziden kareler hem yapılan analizler hem de literatürlerden yararlanıldı. Ana başlıklarının içeriği ise düğün öncesinde Ahmet ile Haskızın karşılaşp konuşup anlaştıkları ve Ahmet'in Haskızı istediğini dile getirmesi. Düğün sırasında Haskızın annesinin düğün için istedikleri ve düğün adetleri, gelenekleri ve görenekleri. Düğün sonrasında ise gelin almasında yapılan adetler, gelenekler ve görenekler bu üç ana başlık altında incelenip analiz edilecektir.

Düğün Öncesi

Filmin ilk kısmında Ahmet'in üniversiteden mezun olup geri döner ve mahalledeki kadınların Ahmet'in annesini ikna etme çabaları sonucunda annesinin istediği kızla Ahmet'i evlendirmek istediğini görüyoruz. Ancak Ahmet daha önce yaşadığı yerde başka bir kızını sevdiğini ve onunla ile evlenmek istediğini annesine belirtir.

Türkmen âdetlerine göre, araştırmanın ikinci merhalesi kızın evine dünür (sözcü) göndermektir. Sözcü olarak çoğunlukla kadınlar gönderilir. Sözcünün maksadı, erkek tarafının kızını oğullarına isteyeceği, yakın zamanda dost olacaklarını iletmeğidir. Sözcüyü hayırlı dualar edip Çarşamba günü gönderirler. Bunun sebebi Çarşamba gününü haftanın üçüncü günü olmasından dolayı bereketli gün sayıp, bu günü hayırlı gün kabul etmelerindedir (Sultanova vd., 2002:267).

Fotoğraf 1

Ahmet, evden çıkıp sokakta dolaşırken bir düğün olduğunu duyar ve düğüne gider. Orada sevdiği Haskız'ı görür. Ahmet, Haskız'ın kendisine ilgi duyup duymadığını öğrenmek için düğündeki çalgıcı kadına, "Haskız'ı oynatır mısınız?" diye sorar. Eğer Haskız, Ahmet'in bu teklifini kabul ederse, Ahmet de onun ilgisini belirtmiş olur.

Fotoğraf 2

Fotoğraf 3

Fotoğraf 4

“Daha önce de belirttiğimiz gibi bir kız bir erkeğin hoşuna gitmişse, erkek onunla evlenmek isteğini başka bir kişi aracılığıyla iletir. Kız da erkeğe karşı bir şey hissediyorsa ona haber verir” (Zafer, 2001:571).

Ahmet, Haskız'ın ilgisini anladığında annesiyle konuşup Haskız'ı istemeye ikna etmeye çalışır. Ertesi gün, Ahmet, Haskız'la evlenmek istediğini düğündeki herkese belirtmek amacıyla Haskız'ı oynatırken bir büyüğü aracılığıyla para saçar. Bu da düğündeki herkese Ahmet'in Haskız'la evlenmek istediğini belirtir.

Evlenmek isteyen erkek bir vasıta bularak babasına veya annesine bunu bildirir. Erkek, evleneceğini bildirmek için sofrada yedikleri pilavın tepesine yemek yerken bir kaşık saplarmış. Eğer anne ya da baba erkeğin istediği kızı almazlarsa, erkek işe bakmamaya ve eve gelmemeye başlar (Uğur'dan akt. Demir vd., 2016:112).

Buna göre, Ahmet'in annesi Haskız'ı istemeye gider ve Haskız'ın annesinden söz alır. Söz alındıktan sonra Ahmet'in annesi ve Haskız'ın annesi düğün için istediklerini ve nasıl yapılacağını konuşur ve anlaşılır. Daha sonra perşembe akşamı haftanın en hayırlı akşamı olduğu için erkek düğümler Haskız'ın babasından istemeye gelirler.

Bir kız, delikanlıya onunla evlenmek istediğini ve onu istemeğe gelebileceklerini söylediğinde, erkek ailesiyle konuşup uzak akraba, komşu veya iyi görüştükları bir yaşlı kadını kızın ailesine gönderir. Yaşlı kadın, geliş amacını açıklar ve kızlarını verip vermeyeceklerini sorar. Anne ve baba, oğlanı kaçırmak istemiyorsa ve kızları için en uygun kişinin o olduğunu düşünüyorlarsa, hemen kızlarını vermeğe hazır olduklarını ve birkaç gün sonra nişan yapabileceklerini dile getirirler (Zafer, 2001:572).

Fotoğraf 5

Fotoğraf 6

Türkmen âdetlerine göre, araştırmanın ikinci merhalesi kızın evine dünür (sözcü) göndermektir. Sözcü olarak çoğunlukla kadınlar gönderilir. Sözcünün maksadı, erkek tarafının kızı oğullarına isteyeceği, yakın zamanda dost olacaklarını iletmektir. Sözcüyü hayırlı dualar edip Çarşamba günü gönderirler. Bunun sebebi Çarşamba gününü haftanın üçüncü günü olmasından dolayı bereketli gün sayıp, bu günü hayırlı gün kabul etmelerindedir (Sultanov vd., 2002:267).

Düğün Sirası

Haskızın annesi ve babası, kızlarını Ahmet'e vermeyi kabul ettikten bir hafta sonra kına merasimi yani kına gecesi ile düğün başlar.

Anadolu'da düğünler genellikle iki gün sürmekle birlikte bazen farklı uygulamalar da görülmektedir. Ege'de düğün dört gün olup, birinci gün bayrak dikme, ikinci gün kına, üçüncü gün gelin alma, dördüncü gün duvak günüdür. Aslında fiili olarak; düğün Cuma akşamı başlayıp, Pazar akşamı sona erer. Yani tam iki gün sürer. Bu iki gündен önce yapılanlara düğüne hazırlık, sonra yapılanlara da düğün sonu faaliyetler denilebilir (Çolak, 2012:170).

Fotoğraf 7

Fotoğraf 8

Haskızın kına gecesinde Ahmet'in annesi tarafından kıza takılar herkesin huzurunda sunulur, böylece herkes şahit olur. Takıdan sonra gelen Haskızı ortaya alarak oynarlar. Bu da gelinin oynaması ile birlikte bereket getireceği anlamını taşımaktadır.

Kına gecesi, düğünden bir akşam önce, düğünün birinci günü ve daha sonraki günlerde de yapılır. Bazı yerlerde kına yapılmak için toplanılan yere "Bürükme" adı verilir. Kına gecelerinde bazı mizahi türden oyunlar oynanarak gelinin baba evinden hüzünlü ayrılmaması sağlanır (Taşcı, 2021:885).

Fotoğraf 9

Fotoğraf 10

Fotoğraf 11

Takıdan sonra gelin yukarıya çıkarılıp gelinlik giydirilir ve tekrar aşağı iner. Ardından geline kına yakılır. Aynı akşam damadın da kınası yakılır ve damadı da oynatırlar. Bunun sebebi, gelin kınasındaki gibi bereket anlamını taşımasıdır. Kına yakıldıktan ve düğün yapıldıktan sonra, gelin almadan önceki gün damat Ahmet ile gelin has kız gelinin evinde buluşup baş başa bırakılır. Bunun sebebi, gelinin koca evinde utanmadan rahat edebilmesi için yapılan bir uygulamadır

Düğün Sonrası

Kına ve düğün yapıldıktan sonra Haskızı almak, yani gelin alma günü geldiğinde Haskız odasında annesi ve mahallenin büyükleri tarafından nasihatler verilir.

Fotoğraf 12

Haskız'ın babası, kırmızı kuşakla Haskız'a yaklaşıp öğütler verir ve ona kırmızı kuşağı bağlar. Gelinliğe kırmızı kuşak bağlamak, halk arasında gelinin bekaretini simgeler. Kuşak bağlandıktan sonra gelini almaya gelen Ahmet'in bir büyük akrabası, mahallenin büyüğü ve mahallede yaşayan insanlar, Haskız'ın evinin önünde beklerler. Bu sırada Haskız'ın babası, gelenleri hoş bir şekilde uğurlamak için tatlı dağıtır. Mahallenin büyüğü, Haskız'ı aldıktan sonra konvoyun hem şehir içinde hem de mezarlık etrafında tur atmasını söyler. Bunun sebebi, Haskız'ın namusuyla yaşadığını ve koca evinde de namusuyla öleceğini herkese bildirmektir.

Erkek tarafı, saat üçe doğru veya daha geç saatlerde gelin almaya gelir. Eğer kız aynı köyden olan biriyle evleniyorsa, damadın yakınlarıyla düğüne katılanlar hep birlikte yürüyerek kızın evine gider. Eğer kız, başka bir köyden evleniyorsa mutlaka beyaz olması gereken bir ata bindirilir. Damat, gelin almaya gelen grup içinde yer almaz. Damadın yerine ağabeyi veya kardeşi, tek erkekse de başka bir yakın akrabası gelinin görünmeleriyle birlikte en önemli rolü oynar (Zafer, 2001:583).

Fotoğraf 13

Fotoğraf 14

Damat Ahmet, annesiyle evde beklemektedir ve konvoyun geldiğini gördüklerinde davul zurna eşliğinde gelin arabadan inerek eve geçer. Dışarıda eğlence olurken, evde Ahmet'in süt annesi

tarafından Gelin Haskız'a öğütler verilir. Akşam olduğunda gerdeğe girerler ve Haskız duvağını çıkarmaz. Yüz görünümlü almak için duvak çıkarıldıktan sonra duvağın üstünde namaz kılınır ve dizi burada biter.

Sonuç

Sonuç olarak, dizide geleneksel evlenme uygulamalarını görmekteyiz. Ancak günümüze geldiğimizde bu uygulamaların değiştiğini söyleyebiliriz. Buna göre kültürün yaşayan bir kavram olduğunu ve bir önceki neslin yaptıkları uygulamalar ile günümüz neslinin yaptığı uygulamalar arasındaki farkların olduğunu söyleyebiliriz. Ancak gelişen toplum ve teknoloji sadece bunlarla sınırlı kalmayıp kültürü de değiştirmektedir. Bu değişimlerin sebebi ise popüler kültürdür. Popüler kültür, insanların ihtiyaç duydukları gereksinimleri yaşadıkları zamana uygun olarak karşılar ve çok zaman almadan başka bir kültür ortaya çıkarır.

Günümüzde bu âdet, gelenek ve göreneklerin popüler kültürün etkisiyle birlikte çoğu şeyin değiştiğini göstermektedir. Artık kişilerin sevdikleriyle evlendiğini görmekteyiz. Toplumun kitle iletişim araçlarıyla birbirleriyle çok rahat iletişime geçebildikleri için gelin oynatma geleneği kalmamıştır, aynı zamanda sosyal medya üzerinden iki kişinin birbirini sevdiğini görmek mümkündür. Bu da dizideki gelinin başından para saçma geleneğinin ortadan kalktığını göstermektedir, çünkü sosyal medya tarafından bu isteklerini dile getirmektedirler.

Kız isteme geleneği ise popüler kültürünün etkisiyle değişmiştir. Dizide ilk önce kadın dünürler gidip söz alıp daha sonra erkek dünürler gidip kızı babasından istemektedir. Ancak popüler kültürle değişen bu gelenek artık damat tarafından aile ve akrabalarla gidilip kız istemektedirler.

Bazı bölgelerde kına gecesi sadece kadınlar için değil erkeklerin de katıldığı karışık yapıldığı da görülmektedir. Ancak dizide damat kınası ve gelin kınası olarak iki ayrı kına yakılmaktadır ve erkekler kadınlarla aynı yerde bulunmamaktadır. Dizide takının kına gecesinde herkes huzurunda takılırken günümüzde takılar gelin ve damat akrabalarının bir arada bulunduğu düğünlerde takı töreni yapılmaktadır.

Gelin alma ise diziden çok farklı değildir, ancak günümüz gelin almalarında damadın kendisi ve ailesi de gelin almaya katılmaktadır ve daha sonra konvoy şeklinde yaşadıkları bölgeye evlendiği duyurulur. Dizide gelin yüz görünümünü gerdek gecesinde alırken günümüzde gelin alma sırasında alır.

Kaynakça

- Akarca T, N. İnam, B. (2022). *Asya Studies*, “Zonguldak İli Çaycuma Yöresinde Yapılan Evlilik Törenleri”, cilt 6, sayı 22, s. 287-298
- Bakar, N. Demir, Ö. (2016), *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, “Silifke Yörüklerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm Gelenekleri Üzerine Bir Araştırma”, sayı 35, s. 111-133
- Berger, J. (1986), *Görme Biçimleri*, İstanbul : Metis Yayınları.
- Boratav, P. N. (2014). *100 Soruda Türk Folkloru*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Büyükokutan T, A. (2013), *Türklük Bilimi Araştırmaları*, “Yapısal ve İşlevsel Özellikleriyle “Gelin Göçürme” (Muğla İli Örneği) “Gelin Göçürme””, sayı 34, s. 35-56
- Çolak, A. (2012), *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, “Hadis Temelli Anadolu Düğün Âdetleri”, cilt 1, sayı 1, s. 147-188
- Eroğlu, E. Karakoç, E. (2019), *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, “Popüler Kültür Ürünü Olarak Evlilik Programları”, cilt 5, sayı 1, s. 159-181
- Fiske, J. (1999). *Popüler Kültürü Anlamak*. (Çev. Süleyman İrvan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kaya, K. Orhan, F. (2018), *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, “Nogay Türklerinde Düğün Âdetleri (Konya Örneği)”, sayı 43, s.66-91
- Kaya, T. (2019), *Erciyes İletişim Dergisi*, “Gelin-Kaynana İletişiminin Niteliğini Belirleyen Kültürel Etmenler”, cilt 6, sayı 1, s. 185-204
- Korkmaz A, M. (2021), *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, “Hasan Tahsin Okutan’ın Giresun Şebinkarahisar Tamzara Düğün Âdetleri Halk Oyunları ve Türklüleri”, cilt 15, sayı 30, s. 579-614
- Örnek V, S. (2000), *Türk Halkbilimi*, Ankara: HAGEM Yayınları.
- Özçetin, B. (2016), *Moment Dergi*, “Popüler Kültür, Din ve Sekülerlik Tayfun Atay’la Söyleşi”, cilt 3, sayı 1, s. 5-20
- Penciyev, M. Sultanova, A. (2002), *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, “Lebap (Çarçov) Türkmenlerinde Düğün detleri”, sayı 14
- Taşcı, H. (2021), *Vakanüvis - Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, “Geçmişten Günümüze Gölpazarı Düğün Âdetleri”, cilt 6, sayı 2, s. 869-913

Van Gennep, A. (2022). *Geçiş ritleri. Tabular, batıl inançlar, büyüler, ayinler ve törenler.* (çev. Oylum Bülbül Beşler). İstanbul: Nora Kitap.

Van Gennep, A. *Folklor.* (Çeviren: P. Naili Boratav), Ankara: Ulus Basımevi, 1939

Yeşil, Y. (2014), *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, “Türk Dünyası’nda Geçiş Dönemi Ritüelleri Üzerine Tespitler”, cilt 3, sayı 9, s. 117-136

Yeşil, Y. (2012). *Türk dünyasında geçiş dönemi ritüelleri ve bu ritüellerde icra edilen türler.* Ankara: T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

Yörük, A. (1987), *Türkmen Düğünü*, Ankara : Ocak Yayınları.

Zafer, Z. (2001), *Erdem*, “Pomak Türklerinin Nişan ve Düğün Geleneği”, cilt 13, sayı 39, s. 569-588

Ziya Gökalp (1976). *Türk medeniyeti tarihi.* Kültür Bakanlığı.

Extended Abstract

All humanity has had rituals belonging to their own nations. These rituals have changed over time and have actually come to the agenda as an event that is more frequently encountered among societies. Accordingly, with the influence of popular culture, rituals have actually become ordinary under the name of special days, and these rituals, traditions and customs performed in the past have been and continue to be changed thanks to popular culture. It would not be wrong to say that these traditions and customs undergo change in each generation, because the new generation creates a culture of their own by making what the previous generation did more modern and suitable for the age they live in. The fact that rituals have turned into special days has also caused them to change accordingly.

Popular culture can be defined as. Popular culture is cultural expressions such as behaviours, tendencies, norms, etc. that are accepted and consumed by the majority of society. Popular culture is the cultural expressions that are accepted in society, popularised, popularised and followed by modern art, media and other cultural fields. The most important way of spreading popular culture is the mass media. It spreads through this method and when we look carefully, we see that it has a continuous commercial dimension. This commercial dimension can be seen in sectors such as cinema, television, music, internet, etc. and as it is, they are indispensable platforms of popular culture.

If we talk about the differences between folk culture and popular culture. The differences between folk and popular culture are an important research topic in the field of cultural studies. They have examined how these two cultures are defined and how they differ from each other. It has drawn attention to the complexity of classifying culture as high, low and folk culture. Folklore science is an important discipline in the study of folk culture. Studies in this field investigate how folk culture is maintained and preserved through oral traditions and local practices.

The differences between folk culture and popular culture show significant differences in terms of their origins, forms of diffusion and social functions. While folk culture is based on local and traditional practices, popular culture includes contemporary cultural products that spread rapidly through commercial and mass media. The interaction and transitivity between these two types of culture is one of the main research topics of cultural studies.

Arnold Van Gennep, the theorist of rites of passage, provides us with important sources. Arnold Van Gennep made an important contribution to the fields of anthropology and ethnography with his work 'Les Rites de Passage' (Rituals of Passage) published in 1909. Van Gennep argued that societies mark important moments of change and transformation in the life cycle of individuals with various rituals and that these rituals manage the transition process. These rituals symbolically express the social status changes of individuals and ensure the continuity of social order.

The subject of the study is a series of Turkmen wedding traditions, customs and practices in the Emirdağ district of Afyonkarahisar province, where the theatre play Turkmen wedding written by Ali Yörük in the 1970s was turned into a mini-series by Âdem Ayrıl with the development of technology and broadcast on television by TRT in 1990. In order to analyze ... , the series was watched analyse and examine Turkish wedding traditions, customs and practices from a folk scientific point of view. In this study, there is no specific location discussed and the series and literature will be used completely. When we watch the Turkmen wedding series, although what the producer wants to tell us is important, what we understand as a viewer is also important, because there are folk scientific details in every scene of the series, normal viewers and researchers can draw different conclusions when they watch this series.

The study is organized into three main sections. Before delving into these sections, a brief overview of the series will be provided. The main characters in the series are the groom Ahmet and the bride Haskız. At the beginning of the series, when Ahmet graduated from university and went to Emirdağ district of Afyonkarahisar province, he was told that his mother wanted to marry the girl he liked, and even the women in the neighbourhood told Ahmet's mother that the dowry of the girl he liked was complete, that the needlework embroidery dress and similar needs were complete. Thus, they try to convince Ahmet's mother, then when Ahmet comes to them, his mother tells Ahmet that she wants to marry the girl she likes, but Ahmet opposes this and tells his mother that he loves another girl and wants to marry that girl.

Ahmet sees the girl he loves at someone else's wedding and sends her a message with a musician and she accepts it. Here Ahmet learns that the girl also has a heart and tells his mother that he wants to marry this girl, his mother goes to ask for Haskız, Haskız's mother promises, they talk about how the henna and wedding will be.

Before the wedding, the groom Ahmet and the bride Haskız are hennaed and they both play. Then the wedding takes place and after the wedding, an elder of Ahmet and an elder of the

neighbourhood gather to ask for the bride. Ahmet stays at home and the series ends with the wedding after the bride arrives.

The details of the series will be evaluated under 3 main headings. These main headings are before the wedding, during the wedding and after the wedding. Under these main headings, both the frames from the series, the analyses made and the literatures were used. The content of the main headings is that Ahmet and Haskız meet, talk and agree before the wedding and Ahmet expresses that he wants Haskız. During the wedding, what Haskız's mother wanted for the wedding and the wedding customs, traditions and traditions. After the wedding, the customs, traditions and customs of the bride's reception will be examined and analysed under these three main headings.